

14 ـ كەزەكتى مەملەكەتتىك خالىق قۇربلىتاي تۇراقتى كومىتەتىنىڭ 5 ـ ۋماجلىسى بەيجىڭدە جايىلدى

جاڭادان وزگەرس ەنگىزىلگەن اكىمشلىك قايتا قاراۋ زاڭى، ازاماتتىق سىتىر ارىز ـ شاعىم زاڭىنا وزگەرس ەنگىزۈ جۈىنىدەگى قاۋى سىياقتىلاردى داۋىسقا سالىپ ماقۇلدادى

شى جىنپىڭ ۋتوراعا بۇيرىعنا قول قويىپ جاريالادى جاۋ لىجي ۋماجلىستى باسقاردى

مەڭگەرۋشىلىگىنە تاعاينىدادى .

ۋماجلىس داۋىسقا سالىۋ ارقىلى دىڭ شىۋيىڭدى ەڭ جوعارى خالىق سوتى مەكەمەسىنىڭ ورنىباسار باستىقتىعنا، تەرگەۋ كومىتەتىنىڭ مۇشەلىگىنە، سۇدىالـ. ەىنا تاعاينىدادى؛ چىڭ دۇڭئاڭدى جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارىياسى اسكەرى سىتىەر سوتىنىڭ باشتىى مىندەتىنەن قالدردى؛ گى شياۋياندى ەڭ جوعارى خالىق پروڭۋـ راتقوراسىنىڭ ورنىباسار باس پروڭورورلـ. ەىنا، تەكسەرۋ كومىتەتىنىڭ مۇشەلىگىنە تاـ. عاينىدادى، گۇان مىڭدى ەڭ جوعارى خالىق پروڭوروتۇراسىنىڭ ورنىباسار باس پروڭورورلىعنا تاعاينىدادى، سۇن چىياندى ەڭ جوعارى خالىق پروڭوروتۇراسىنىڭ ورنىباسار باس پروڭورورى، تەكسەرۋ كومىتەتىنىڭ مۇشەسى مىندەتىنەن قالدردى .

ۋماجلىس تاى باسقا مىندەتكە تااـ. يىنداۋ ـ مىندەتىنەن قالدردۇ جوبالارن داـ. ۋىسقا سالىپ ماقۇلدادى .

مەملەكەتتىك خالىق قۇربلىتاي تۇراقـ تى كومىتەتىنىڭ ورنىباسار باستىقتارى لي جۇڭجۇڭ، ۋاڭ دۇڭمىڭ، شياۋ چىيە، چىڭ جيانباڭ، دىڭ جۇڭلي، حاۋ مېڭچىن، ساي دافىڭ، حى ۋي، ۋ ۋىچۇا، تىبە نىڭ، پىڭ چىڭخۇا، چاڭ چىڭۋى، لوساڭجياڭسۇن، باس حاتشى ليۇ چي ماجىلىسكە قاتناستى .

تيانشان الاينىداى ۋار ۇلت كادر ـ بۇقارا ـ سىنىڭ ۋىر نىبەتتە نىتىماقتاسىپ، قامال الپ قىبىندىقتى جەڭۇنىڭ ناتىجەسى . ۋىز ـ دىڭ اسقاقتاعان تەبىندى نەنگىزگى اۋەندى جىرلايتىن، بەلسەنە العا ۋمىتلعان وڭ ەنەرگىيانى اسقاقتاناتىن سەبەبىمىز تولق، سىنمىمىز بار، جىگەرېمىز بار، شىنجياڭ خىكيايسن اسەرلى بايانداپ، دامۇ لوگىكا ـ سىن ايدان ايقىن بايانداپ، كۇدىكىسز شىندىقپەن ۋتۇرلى شىندىققا جانايساپتېن قوـ. عامدىق بىكىرگە، ۋنامسىز قوعامدىق پىـ كىرگە، زىياندى سوزدەرگە پارەمىندى توپـ. تارىس جاساپ، شىنجياڭنىڭ كوركەم وېرا ـ زىن كوڭلىگە تەرەڭ ۇيالاتۇمىز كەرەك . جاڭا داۋىردەگى شىنجياڭ خىكيايـ سىن ويداعىداي بايانداۋدا خالىقارالىق تاراتۇ قابىلەتى قۇربلىسىن پارەمىندى كۇشەيتۇ كەرەك. خىكيايا بايانداۋ خالىقارا ـ لىق تاراتۇدىڭ ەڭ تاماشا ۋتاسىلى . ۋىمـ راق ۋىز خالىقارادا كەيدە ”جۋىنمىز بولسا دا ايتا الهايتىن، ايتساق تا كوپكە تاـ. رالهايتىن” كۇيدە تۇرمىز ـ گۇلدەنىپ ـ كوركەيگەن شىنجياڭنىڭ بايتاق دالاسىندا شىنجياڭ خىكيايسن ويداعىداي باياندايتىن مول بايلىق جاتىر، مۇنداعى شەشۇشى ۋتۇيىن — ۋىز خالىقارالىق تاراتۇ سالاسىندە يگەرپ، تاراتۇ ۇستانمى مەن تاسلىنىدە جاڭخالق اشىپ، ۋوزىمىز ايتپاقشى بولعاذ ـ دى شەتەل تىڭخاراماندارى ۇناتىپ ەستىتىنمەن ۇشتاستىرىپ، سىر تىقا باعمتتالـ.

(باسى 1 ـ بەتتە)

بىلتىر شىنجياڭدى كوزدەن كەشىرگەندە، باس شۇجي : ”شىنجياڭغا ساياتىن سىرتقا باعمتالغان ۇڭىتتى كوپ ساتىلى، جان ـ جاقىتى، ستەرەولدى ورسىتەتپ، شاقە ـ رىپ اكەلۇ” قىزمەتىن كەمەلدەندىرىپ، جۇڭگونىڭ شىنجياڭ خىكيايسن ويداعمـ دىاي بايانداۋ كەرەك” ـ دەپ باسا دارىپ ـ تەدى. ۋىرسىپىرا ماڭغزى سوزدەردىڭ رۇخى ۋارى تانىمانما، ۋارى ۋادىسىناما، بۇكىل رايونداى ۋار ۇلت كادر ـ بۇقارا ـ سى مۇقياتىللىقپەن ناقتى يگەرىپ، بەلسەنـ دى قىيمىلغا كوشىپ، جاڭا داۋىردەگى شىنجياڭ خىكيايسن كوپ ارنامەن، كوپ فورمامەن ويداعىداي بايانداپ، اشىق، سەنمىدى جاڭا وېرازدى ايگىلەپ، سەلـ بەستىك جاساپ، تەڭ يىگىلىككە كەنەلەتىن دوستار شەڭجېردىن ۇلعايتۇ كەرەك .

جاڭا داۋىردەگى شىنجياڭ خىكيايا ـ سىن ويداعىداي بايانداۋدا ۇنامدى جاققان ۇڭىتتەۋدى تاباندىلىقپەن كۇشەيتىۇ كەرەك . بۇگىنگى شىنجياڭدا قوعام جازا ـ سەمدى دا ورنىقتى بولپ، دامۇ ۇرتىس جاقسارۇغا بەت الدى، خالىق تىنىشى ۋومىر، شات ـ شادىمان تىرشلىك كەشىرۇ ـ دە ـ بۇل شى جىنپىڭ جولداسىتى ۇپتىقى ەتكەن پارتيا ورتالىق كومىتەتىنىڭ تەرەڭ قامقورلىغىنىڭ، زور كۇشەين قولداۋنىڭ ناتىجەسى، بۇل ونان ۇلى شاڭخىراغىنىڭ تىـ نىستاس، تامىر لاس بولپ، كۇش سالا كومهك كورسەتۇنىڭ ناتىجەسى، بۇل

(باسى 1 ـ بەتتە)

خالىقارالىق سىتىرەدگى ساپكەسۇدى نعايد ـ تىپ، وركەندەپ كەلە جاتقان ەلدەردىڭ ورتاق مۇددەسىن جانە خالىقارالىق ادىلـ. دىكىتى، ادىلەتتىلىكىنى قورعاۋى، ۋوڭىر ـ دىڭ جانە دۇنيە ۋجۇزىنىڭ بەيىشتىشلىگى مەن دامۇىن قورعاۋى كەرەك .

شى جىنپىڭ بىلاي دەپ اتاپ كورـ سەتتى: يىبىل مەنىڭ افرىكاغا شىسنايى، تۇسىقاندىق نىبەتپەن مامىلە جاساۋ ساياـ. ساتتىق ۇستانمىن العا قويىعدىنمەنىڭ 10 جىلدىعى .10 جىلدان بەرى جۇڭگو افرىكا ـ داعى دوستارعا باستان ـ اياق شىنايى مامـ. لە جاساساپ، افرىكانىڭ دامۇىنا نىزگى نىبەتپەن قولداۋ كورسەتتى، جۇڭگو ـ افرىكا سەلبەستىگى تۇستىك ەلدەر سەلـ بەستىگىنىڭ جانە خالىقارانىڭ افرىكامەن سەلبەستىگىنىڭ ۇلگىسىنە اينالدى . جۇڭگو افرىكانىڭ دۇنيە ۋجۇزى ساياسايسنىڭ، ەكونومىكاسىنىڭ، وركەنىيەتىنىڭ دامۇىندا ـ عى ماڭغزى دۇبەككە اينالۇىن قولدايدى، ۋوزىنىڭ جاڭا دامۇى ارقىلى افرىكاغا جاڭا وراي جاراتىپ، بەنىندى قامتىغان افرىكا ـ لىق باۇىرلاستارمەن بىرگە جۇڭگو ـ افرىكا سەلبەستىك تالىقى مىنبەرنىڭ جەستىكتەرىن ويداعىداي تىياناقتاندىرىپ، ”ۋىر بەلدەۋ، ۋىر جولىدى” بىرگە قۇرۇ باستاماسنىڭ، ەلەمدىك دامۇ باستاماسنىڭ، 2063 ـ جىلعا دەينىگى كەڭەستىك تارتىمـ .»

»مەن» جانە افرىكا ەلدەرنىڭ دامۇ سىرتا تەگيا ـ سىمەن شىكەرلەي ۇشتاسۇىن لىگەرلەتپ، افرىكانىڭ ەكونومىكانىڭ جاندىناۋى مەن باياندى دامۇدى جۇزەگە اسىررۇىن قولداپ، جاڭا داۋىر دەگى جۇڭگو ـ افرىكا تاعدىر لاس ورتاق تۇلعاىن قول ۇستاسا قۇرۇدى قالمايدى .

تالون مىنالاردى ۋىسىلدىردى: جۇڭگو بەنىپىنىڭ ۇلى دوسى، ەكى ەل حالـ قىنىڭ تەرەڭ شىنايى دوستىعى بار ـ بەنىپىن مەن جۇڭگو ەكى ەلدىڭ جوعارى ساپالى سەلبەستىگى، ۋوزارا تىپەمدىلىك جەتكىزىپ، تەڭ يىگىلىككە كەنەلۇى بەنىپىنىڭ ەنەر كاسىپـ تىەنۇ اياق السىن پارەمەندى جەبەپ، بەنىپىنىڭ مەملەكەتتىڭ دامۇىن اناعورلىم ويداعىداي جۇزەگە اسىررۇىنا دەم بەرەـ. دى. دەموكراتيانىڭ تەك ۋىر عانا ۇلگىـ سى بولهاۋى كەرەك، ناعىز دەموكراتيا بۇكىل خالىقتى باقتىقا كەنەلنۇتگە ۋتىسى . بۇل جامعىندا جۇڭگو باسقا ەلدەرگە تاماشا ۇلگى كورسەتتى. جۇڭگو ۋوزىنىڭ قۇلىشـ نىسى مەن كۇرەسى ارقىلى دۇنيە ۋجۇزىن

(باسى 1 ـ بەتتە)

شى جىنپىڭ بىلاي دەپ باسا دارىپتە ـ دى: مەملەكەت قورعانىسى عىلم ـ تەخنىكا داشۇەسىنىڭ مەكتەپ قۇربىلغاندىعىنىڭ 70 جىلدىمەن جاڭا باستاما ەتپ، جاڭا داۋىر ـ دەگى ارىميانى قۇدرەتتەندىرۇ يدەياسىن شىكەرلەي دايەكىنلەندىرىپ، جاڭا داۋىر ـ دەگى اسكەرى سىتىەر تارىببە باعمتىن جاپپاي تىياناقتاندىرىپ، ۋمورال ارقىلى ادام تارىببەلەۋگە، شايقىاس ۇشسىن ادام تارىببەلەۋگە تاباندى بولپ، دۇنيە ۋجۇـ زى اسكەرى سىتىرى مەن عىلم ـ تەخنىكا ـ نىڭ لىدىڭى لەگىن بەتكە الۇعا، مەملە ـ كەت قورعانىسى مەن ارىميانى وسىزامانداذ ـ دىرۇدى بەتكە الۇعا تاباندى بولپ، ەا ـ ۇيردىڭ اۋىر جۇگىن باتىلدىقپەن ارقالاپ، قايسارلىقپەن ۋورسى اشا العا لىگەرلەپ، جوعارى ساپالى ماماندىانغان جاڭاشا اسكەرى سىتىەر دارىندىلاردىن كۇش سالا باۋلىپ، مەملەكەت قورعانىسى عىلم ـ تەخنىكاسىندا دەرىبەس جاڭخالق اشۇ قادا ـ

مىن جەدەلدەتپ، عىلم ـ تەخنىكا ارقىلى ارىميانى قۇدرەتتەندىرۇ سىرتا تەگياسىن، دارىندىلار ارقىلى ارىميانى قۇدرەتتەندىرۇ سىرتا تەگياسىن اتقارۇدا ماڭغزى رول اتـ. قارۇعا قۇلىشىپ، ارىميا قۇربىلغاندىعىنىڭ 100 جىلدىعى كۇرەس نىساناسن جۇزەگە اسىرۇ، مەملەكەت قورعانىسى مەن ارىميانى وسىزاماندىندىردىڭ جاڭا جاعادىين اشۇ ۋشسىن اناعورلىم زور ۇلەس قوسۇىن ۇمىت ەتەمىن .

مەملەكەت قورعانىسى عىلم ـ تەخنىكا داشۇەسى قۇربىلغاندىعىنىڭ 70 جىلدىمەن قۇتتىتاۋ جىناسى 9 ـ ايدىڭ 1 ـ كۇنى تۇستەن بۇرىن چاڭشادا وتكىىزىلـ.

جالت قاراتقان تابىستارعا قول جەتكىزىپ، جۇڭگو خالىقنىڭ باقتىن كوزدەپ قانا قويماي، باسقا ەلدەردىڭ دامۇعا ۇمتىلۇنا دا قىمباتتى كومهك كورسەتىپ، ماڭغزىدى ۇلەس قوستى . بەنىپىن جۇڭگونىڭ ەل باسقارۇ تاجرىببەسىنەن كوپ يىگىلىككە كە ـ نەلدى، جۇڭگومەن بەيىشتىشلىق سەرىكتەستىك قارىم ـ قاتىناس ورناتىپ، ەكى ەلدىڭ ۋار سالاداعى ۋوزارا ۋتىسىمدى سەلبەستىگىن تىەرەڭدەتپ، جۇڭگو سىياقتى مەملەكەتتىڭ دامۇىن، گۇلدەنۇىن جۇزەگە اسىرۇدى قالايدى . بەنىپىن جاق ۋىر جۇڭگو ساياساتىن باتىل اتقارادى، ۋىو ـ راعا شى جىنپىڭ العا قويغان ەلەمدىك دامۇ باستاماسىن، ەلەمدىك حاۋىپسىزدىك باستاما ـ سىن، ەلەمدىك وركەنىيەت باستاماسىن قول دايدى، جۇڭگو جاقپەن تىعسىز بايانلىس جاساپ، سەلبەسىپ، ”ۋىر بەلدەۋ، ۋىر جولىدى” بىرگە قۇرۇدى بەلسەنە لىگەرذ ـ لەتپ، ادامزاتنىڭ تاعدىر لاس ورتاق تۇل ـ عاسىن قۇرۇدى لىگەرلەتۇدى قالايدى .

كەڭەستەن كەيىن ەكى ەلدىڭ مەم ـ لەكەت باششالارى ”ۋىر بەلدەۋ، ۋىر جولىدى” بىرگە قۇرۇ، جاسىل دامۇ، سىغىرلى ەكونومىكا، اۋىل شارۋاشلىعى، ازىق ـ تۇلك، دەنساۋلىق ساقتاۋ، سالا ـ ماتتىق سىياقتى سالالارداعى كوپ ۋتۇرلى ەكى جاقتى سەلبەستىك جۇجاتتارنا قول قويۇلۇنا بىرگە كۇا بولدى .

ەكى جاق «جۇڭخۇا خالىق رەسىۋبلىكياسى مەن بەنىپىن رەسىۋبلىكياسـ. نىڭ سىرتا تەگىيالىق سەرىكتەستىك قارىم ـ قاتىناس ورناتۇ جۈىنىدەگى بىر لەسكىن مالەمدەمەسىن» جارىيالدى .

كەڭەستىڭ اللدىندا شى جىنپىڭ خالىق سارايىنىڭ شىعسىس قاقپاسىنىڭ سىرتىنداى الاڭدا تالوندى قارسى الۇ سالتىن وتكىزدى . تالون كەلگەندە قۇرمەت قاراۋىلى قاتار تۇزەپ قۇرمەت ۋىبىلدىردى . ەكى ەلدىڭ مەملەكەت باسشىلارى پارات مىنبە ـ سىنە شىقتى، اسكەرى وركەستىر جۇڭگو مەن بەنىپىنىڭ مەملەكەت ۋانىن ورنىدادى، تىبان ـ انمىن الاڭسىندا 21 رەت قۇرمەت سالىۋىتى اتىلدى. تالون شى جىنپىڭنىڭ سەرىك بولۇنىدا جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارىمياسنىڭ قۇرمەت قاراۋىلىن كوزدەن كەشىردى ۋارى سالتانات قاتارىن كوردى . سول كۇنى كەشتە شى جىنپىڭ خالىق سارايىنىڭ جىمىسى زالىندا تالوندى قارسى الۇ قوناعاسىن وتكىزدى . ۋاڭ ي جوعارىداى قىيىلدارعا قاتناستى .

دى. جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياسى ورتا ـ لىق كومىتەتتى ساپاسى بىۋروسىنىڭ مۇشە ـ سى، ورتالىق اسكەرى سىتىەر كومىتەتىنىڭ ورنىباسار ۋتوراعاسى چاڭ يوۋشيا جىنا ـ لىستا شى جىنپىڭنىڭ قۇتتىقتاۋ حاتىن وقـ. دى. ول بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: ۋتوراعا شى جىنپىڭنىڭ ماڭغزىدى نۇسقاۋذ ـ نىڭ رۇخىن مۇقيات ۇپىرەنىپ، دايەكىنلەنـ. دىرىپ، جاڭا داۋىردەگى جاڭا جورىقتا اۋەلگى ماقساتتى بەرىك ساقناپ، ۇزدىك ـ سىز كۇرەس جۇرگىزىپ، ساپاسى جەتەك ـ شىلىكىنى كۇشەيتۇدى وقىتۇدىڭ، عىلمى زەرەتتەۋدىڭ بارلىق اماليايتىندا تىياناقتاندىـ رىپ، نازاردى سوعىسقا دايندىالىپ، سوعىس جۇرگىزۇدە جاڭخالق اشاتىن دارىندىلاردى باۋلۇ ۇلگىسىنە شوعىر لاندىرىپ، وقىتۇ جۇرگىزۇ ساپاسى مەن عىلم ـ تەخنىكادا بىن قۇرۇعا قۇلىشنىۇ كەرەك .

مەملەكەت قورعانىسى عىلم ـ تەخنىكا داشۇەسى 1953 ـ جىلى خاربىيندە قۇربىلغان اسكەرى سىتىەر نىجىنەرىيا شۇەپ ـ ۋانىنان دامىپ جارىققا شىققان، ورتالىق اسكەرى سىتىەر كومىتەتىنە توتە قاراستى ۇنىۋەرسال سىپاتتى زەرەتتەۋ تىپىندەگى جو ـ عارى دارەجەلى وقۇ ـ اعارتۇ مەكتەبى . مەكتەپ قۇربىلغان 70 جىلدان بەرى بۇل مەكتەپ لىگەرلىندى ـ كەيىندى ۇتۇرلى دارىنـ دىلاردان 200 مىڭنان استامىن تارىببەلەپ شىعاردى، اسقىن ەسەپتەۋ، جاماندى سەرىك ارقىلى جول باستاۋ سىياقتى لىدىڭى لەتكەگى سالالاردا قامال الۇ سىپاتىنداى كوپتەنگەن جە ـ تىستىكتەرگە قول جەتكىزدى .